Број 274. У Новом Саду, у суботу 4. децембра 1904. Година XXXIX.

„Застава“ излази сваки дан два пута, а недељом, свецем и данима иза недеље и свеца једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр. 40 пот. на четврт године 7 круна. За остале земље на четврт године 10 круна Кад се јутарњи и вечерњи лист засебно шаље: месечно 2 кр. 84 пот. на четврт године 8 круна 75 пот. За остале земље на четврт године 14 круна.

Народним бројевима од петка цена је: на пола године 2 круне, на целу годину 4 круне

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Телефон бр. 131.

ЗАСТАВА

(Вечерњи лист.)

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

Издање „Рада“ деоничарског друштва у Руми.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јована Т. Чавића,

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“

Рукописе не враћамо.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Чек-конто 12008.

Владика Герасим.

„Не реси га ни сребро ни злато,
„Него крепост и мантија црна!“

Овај честити син кршне Боке Которске, прославио је ових дана шездесетогодишњицу свога часног свештеничког рада љубљен од целог Српства, а поштован и од противника

На оном страшном месту, у Котору, немоћан, „јадан сијерак међу вихорове“, у најближој близини осионом Риму, изложен свакој навали и опасности и за Српство и православље, чувао је он и јуначки одбијао све буре и непогоде...

Са братом Богољубом и другима, створио је „Матицу Далматинску“, будио словенски дух и међу Србима католицима и Хрватима и спремао их на борбу против Немштине и Талијанштине. Све просветне тековине за последњих шездесет година те наше далматинске браће — спојене су и чврсто везане с његовим именом.

Као књижевник је радио и урадио врло много, а осим богословске књижевности радио је и на пољу историје. Он је просветлио многи догађај у повесници тамошњих српских крајева, а нарочито у друштву са својим честитим другом и пријатељем, протом дубровачким, доцнијим митрополитом босанским, Ђорђем Николајевићем. — Своје радове је изнео у „Магазину“ и тиме је за живота подигао себи видан споменик, који ће и доцније светлити позним нараштајима и учити их, ко нам беше владика Герасим...

Српска учена друштва („Матица“ и „Академија наука“ у Београду) свештеничка удружења, многа словенска учена друштва одликовала су га својим чланством, а поред доктората, који је радом заслужио, одликовала га је и черновичка велика школа почасним докторатом.

Где год је могао, дизао је школе и цркве; умео је да унесе родољубив српски дух у далматинско српско свештенство, да уведе ред међу калуђере, да их образује а нарочито их је подстицао на културни и књижевни рад.

И што није могао сам, наговарао је, молио и преклињао богате људе, да отварају школе и остављају закладе: тако постаде женска школа у Дубровнику, задужбина Бошковића и у Будви поморска школа и стипендијска заклада капетана Саве Павковића.

У оснивању „Narodnog Lista“ и доцније „Српског Листа“ под неумрлим Савом Бјелановићем, имао је он млого удела!... Као највеће дело ово честитог Србина, сматра се његова мудра политика и мисао, да Аустро-Угарска сматра побуњене Бокеље као ратујућу странку (не као бунтовнике!), и да с њима начини уговор на Кнезлацу, да им се повидају куће и даде оштета за време ратовања!!!

У доба устанка на Балкану, скупио је он млого босанске и херцеговачке нејачи јуначких бораца, сместио их у Плавну, месту где је велики Доситије учио и лево а за одраслију децу, новцем Енглескиње Ирби, основао је и школу...

После свршеног рата, када је Црна Гора ступила у преговоре с папом, да за своје католичке поданике изради право, да имају словенску службу, поред умнога Јована Сундечића и одлучног кнеза Николе — био је од велике вредности и мудри савет владике Герасима...

Али, владика Петрановић је и велики добротвар: са саразмерно малом платом (његова плата за педесет година једва износи као један годишњи приход карловачког патријарха), ипак је велики добротвор. Подизао је силне цркве и школе; а последња црквена грађевина му је нова црква у Котору, подигнута на згаришту, старе, славне, богате которске српске православне цркве, а у свима извештајима о добровољним прилозима на опште српске цели, чита се име и овог честитог Србина: српска великошколска књижевна и потпорна друштва, поред честитих митрополита Хаџи-Саве Косановића и Ђорђа Николајевића, броје и владику Герасима у своје највршније помагаче и приложнике.

Цео живот свој посветио је свом народу и његовом бољитку; живот му је испуњен хришћанским врлинама, а кад дође суђени час, моћи ће спокојно рећи о себи: „Нисам бадава живио!...“

Уз жеље, чисте и искрене, наше јуначке браће Бокеља, придружују се и ови крајеви: да добри владика остане још дуго крепак и здрав, јер је он данас — међу својом српском браћом у Христу најзаслужнији носилац оне часне одеће и најдостојни тумач Слова Божијег...

ꙋ.

Лом у угарском сабору.

(Са јучерашње саборске седнице).

И јуче се опозициони посланици искупише пре девет часова пред клубском кућом „нове странке“ и њих преко стотина пођоше два и два у реду, у саборницу. Бојали су се, да их опет влада не изненади чиме, те су зато раније отишли у саборницу. Тамо су их већ чекали Кошут и Апоњи. Владина странка са Тисом дошла је доцније.

Када се други потпредседник Фајлич хтео да успне на председничку трибину, опозиција га дочека са лармом:

— Валда се опет спрема каква срамота, кад су вас послали да председавате! — довикује опозиција.

Али Фајлич прогута ту заједљиву примедбу, брзо оверови записник прошле седнице и даде реч Стевану Раковском.

Раковски изјављује, да он и његови другови признају само пређашњи пословник за законит и само ће тако признати председника, ако и он буде поштовао пређашњи саборски пословник. Ако пак председник и даље гази у незаконитост, *наићи ће на најодсуднији и крајњи отпор опозиције.*

— Тако је — виче опозиција.

ПОДЛИСТАК.

СРПСКЕ ЗАБАВЕ.

Из књиге професора Јована Живојновића, доносимо ову лепу песму, посвећену успомени великог српског књижевника Јована Рајића, некадашњег архимандрита ковиљског, ученог богослова, песника и историка. Он се родио у Срем. Карловцима. Отац му је био Раја Видинац. Рајић је учио школе у Срем. Карловцима, доцније у Русији, а пропутовао је многе, нарочито српске крајеве, купећи грађу за своје дело »Историја разних славјанских народов, наипаче же Хорватов, Болгаров и Сербов«. За то дело нашао је највише грађе у Св. Гори, у манастиру Хиландару. Млого пута је био биран за владику, али се није хтео да прими тога. Написао је млога богословска дела и први »Катихизис« на српском језику и то за једну ноћ. Дуго година и после њега, цела богословска наука у Српству, учена је једино из његових и Мушицкових дела. Дуго још после смрти његове, остала је пословица, кад се хтело да означи нечија ученост: »учен као Рајић«

Пред Рајићевим спомеником.

(1801.—1901.)

С побожношћу по стоти већем пут
Припалисмо му свећу задушну,
Прекадисмо и прелисмо гроб —
Учинисмо му помен;
А споменик је дигао себи сам:
Наслагана је ено кам по кам
Од силних књига пирамида цела,
Од мучног трудa — бесмртних му дела.
И трајнији је тај од камена,
Што ои му дигли, или тврдог туча;
А силније од слабог пламена
Свећица наших букти она луча,
Коју је роду он подарио,
Којом је српски род озарио.

Буктињу ту — којом је мрачна поља
Прошлости наше откривао давне
Крчећи пут нам у времена боља —
Да прихватимо из руке му славне,
Па с њоме хајдмо, где је пирамида,
Што трудом својим сам себи сазида —
Да обасјамо, што нам није тајна,
Ал нашто луч ту! — по себи је сјајна!

Ено нам блиста сама сјајна слика
Рајића нашег дичног споменика;
У темељих му врх земље је равне
Наука свете цркве православне,
»Камен је вере« први кам у стени,
А на њ се ниже још много степени.
Над овима је у дивноме своду,
Што створи љубав према своме роду;
»Историја разних славјанских народов,
Наипаче Болгар, Хорватов и Сербов.«
Ал тај свод је пукао баш по самој среди:
»Трагедија Урош« из јаза се бледи,
А врх свода тутњи, гиба се и виј е —
»Бој змаја с орлови« по њему се бије.
Кад пак преста врева земаљскога боја,
Кад га прими Господ у наручја своја,
Изнад свега тога заблиста се чиста
Рајићева биста.
И томе је сто прошло стото лето.
Још је »Цвѣтникъ« стигао одма другог лета
С побушена гроба, ту да се расцвета.
То је ето слика
Рајићева трајног споменика.
А песма ће ево да вам протумачи,
Шта та слика значи.

Што још нисмо пали, што се не бојимо,
Вера нам је темељ, на коме стојимо.
Зато се и Рајић на посао стави,
Да тај чврсти темељ понајпре углави.
Тад на њега стави родољубља дело,
Што под једно име братински је свело
Два рођена брата: Срба и Хрвата,
Бугарин се уз њих ставља као трећи:
Јер тек сва три скупа били су већи
Од наших тирана ода свију страна;
Јер сва три су браћа од једнога рода,
А крв није вода —
Па кад она тече из једнога срца,
Нека нам једнако у жилама врца!
Јер пукне ли свод тај према нашој глави
И бледи се Урош из јаза појави,
Судбина нас клета још задуго клеће,
Бој змаја с Орлови код нас престат' неће —
Те што наше беше старином, исконски,
Дуго ће се звати »турско-македонски«;
Па докле нас јоште старе ране тиште,
Док су земље наше туђе разбојиште —

Раковски наставља: „Ако насилним путем донесете какав закон, па тај закон добије потврду, одупрећемо се и таком закону.

— И у сабору и по целој држави — додаје опозиција.

Раковски прелази на Тису и вели *„да је на најнискији начин, до сада нечувеном дрскошћу и препреденошћу извео удар 18. новембра и изиграо законски пословник.*

— Тиса удара у астал и хоће нешто да каже, али му опозиција неда ни проговорити.

За тим Раковски напада Перцела, и чим се име Перцелово зачу, опозиција удари у ларму и грдњу.

Владин посланик, старац *Алфред Шретер* виче из свега гласа и хоће да брани владу.

У том тренутку опозиција му виче:

— Дајте воде старцу!

— Штрангу му дајте! вичу други са левице.

Раковски наставља: Перцел се већ стропоштао са председничког узвишења, сада треба да нестане и његових сукривваца и онога, која је узрок овог злочина.

Тиса не одговара на то ништа, него моли сабор, управо опозицију, нека дозволи, да сабор изабере себи часнике (да се конституише). Ако то спрече, онда се ствар може само строжијим мерама свршити. Али то би довело до нових заплета. За то моли сабор, да изврши избор чаништва, за тим нека даде влади за кратко време индемнитет (да привремено одобри буџет) само ради тога, да се могу обавити нови избори

— Са новцима Гутмана, јел' те? — Пита га опозиција заједљиво.

На то Тиса вели. *Индемнитет је потребан, али дали га или не,* **ипак ће доћи до нових избора.**

На то устаје *Кошут* и вели: Ради избора, **удружена опозиција дала би индемнитет** влади, која поштује право. Али влади, која вређа право и закон, неће дати индемнитет **да влада што лакше дође до својих насилних циљева.** А из свега се види, да влада неће да поправи свој грех, него и даље хоће да вређа права и законе. *За тим изјављује — да је удружена опозиција* **вољна да даде индемнитет, али само такој** влади, која не гази закон.

Опозиција одобрава Кошуту а Тиси виче:

— Дајте оставку!

— Уклоните се с пута. Тада ће бити индемнитет!

За тим је хтео Банфи да говори, али се диже така галама, да је потпредседник Фајлич морао прекинути седницу.

Кад је седница отворена, Банфи је напао Тису и удар од 18. новембра и рекао, да ће опозиција примити борбу — па ма се шта десило. Њу ће одушевљавати уверење, да овај лудачки систем не може дуго трајати.

За Банфијем је гроф *Евгеније Зичи* напао Тису Признао му је, да има сјајне способности, али је тако несретне руке, да се, што вели народ — „за зелен бор ухвати, и он би се јадан осушио". И он, гроф Зичи, ће се борити до краја против Тисине вратоломне политике.

За тим узима реч посланик Полоњи и вели: Тиса је згазио један закон а повреде ће се низати, та већ је изјавио да ће у ванзаконском стању (екс лексу) распустити сабор **и јасно ја да хоће и краља да наведе на гажење заклетве.**

За тим је опозиција појединце напала на Тису и Перцела.

— Зликовац прави зликовац!

— Бесни Цезар!

— Дајте оставку па идите у Беч и лижите стопе!

Апоњи узвикује: Ову борбу доконаћемо, победићемо и спаћемо уставност **ма по цену свога живота.**

За тим је седница закључена.

Миклошић и Јагић.

У рефлексијама на чланке „Где да се школујемо?" нашао се поштовани писац њихов побуђен, да узме у заштиту великог научењака, Миклошића. Писцу чланака „Где да се школујемо?", **није било ни на крај памети да омаловажи научни рад** једног Миклошића, јер су ти чланци писани са чисто политичког, а никако са филолошког гледишта. Међутим оно, што се тамо износи, то није писац тих чланака рекао сам; то је рекао пре њега нико мањи него — Мајков, т. ј. да је аустријска политика упрегла у своја кола чак и — славистику. Мајков је рекао од прилике овако: Као што је створила аустријска полиција име „Рутен" за галичке Русе, исто је тако намакла име „Хрват" силним покатоличеним Србима.

За те „мудролије" највише су Руси кривили ондашње словенске филологе у Аустро Угарској, па наравно и Миклошића, јер је и он, поред многих других, све што је написао у славистици, писао — немачки, и тиме директно допринео, као и Јагић својим „архивом" и другим радовима, да је врло велики део те научне књижевности написан немачким језиком. Тих назора су сви руски а и многи словенски па и српски филолози, (који су политичари), а данас се налази и словенских земљописаца (нарочито српских), који обарају тенденциозно тврђење бечких научењака о Динарским Алпима (далматинским брдима), па и о постанку и геолошкој формацији Фрушке Горе. (Данас се зна и које стварао, а и зашто су требале те теорије) Тако је исто и силом кварена историја (на пр. разне „научне" теорије и критички погледи о последњем деспоту Бранковићу). Међу тим, врло је добро да се таке ствари расправе, па да се буде на чисто: јер као што је штетна неоправдана сумња, тако је исто штетно, и наивно апсолутно веровање.

СЈ.

Политички преглед.

Србија. Председништво народне скупштине дало је оставку, јер је морало тако учинити по пословнику, због тога, јер се парламентарно стање променуло. Изабран је са 92 гласа стари председник Аца Станојевић (10 гласаница је предато празних). Претресано је и о накнадном кредиту од 200 хиљада динара. После тога изнет је је предлог закона о антропометријском одељењу у министарству унутрашњих послова. (О тачном мерењу целог тела, главе, појединих удова итд. код криваца, по начину француског лекара Бертиљона, и по његовом имену се зове и Бертиљоважа. Пр. уред. „Заст.")

Руско-јапански рат.

Најновије брзојавне вести потврђују оне наводе, које износи наш дописник из Петрограда већ од дужег времена. Тиме Јапанци у свом очајању, бацили су се свом снагом на то, да покрену и Кинезе у борбу против Русије. Наравно, да крећу оне кинеске провинције, у којима влада највећа мрзост против странаца, и да их дижу под изреком, да скрше целу белу расу. И сад јављају најновије брзојавне вести, како су Јапанци *оне Кинезе, који стоје на манцурској граници наоружали већ са 65 Круповских топова да их и даље наоружавају.* А друга вест јавља, *да су Јапанци повредили неутралност и посели кинеску железничку пругу, што је изазвало велико огорчење.* Ако је ово истина, нема сумње, да ће настати велики заплети, а лако је могуће, да ће се и друге силе умешати због ово јапанске дрскости. Јапанци су већ сахранили независност Кореје, која је и своја заступства опозвала, те је Јапан сад свугде заступа, сад хоће да дигну и Кину Утврђено је већ, да су некоје провинције кинеске уз Јапанце, да их тајно помажу и да много Кинеза има у јапанској војсци. Но невероватно изгледа да ће се лукави Кинези дати у целини толико завести од Јапанаца, да устану против Русије. Ту је по среди и велика мржња Кин за према Јапанцима она је већ вајкадашња, јер Кинези сматрају Јапанце као пијавице. Кина се у главном досад добро држала и тешко да ће сад одступити против тога и врло је могуће да ће кинеска влада покушати да заведе ред у оним покрајинама, које је Јапанцима пошло за руком да дигну. Догодили се пак, да се Кина доиста дигне, онда настаје опасност колико по Русију толико исто и по остале европске државе. Клофач је врло добро приметио, да Русија води рат за целу Европу и то од опасности жуте расе. Видеће се за који дан, од коликих је последица оружање Кинеза са круповим топовима и заузимање кинеске жељезнице.

Што који дан све је јасније, да Јапанци са брежуљком од 203 метра, само распростиру пуста хвалисања, да би лакше дошли до зајма. Стручни војни кругови не виде из тих силних пустих хвалисања још никако већи успех јапански. Али сад је несумњиво било доказано, да су руски бродови већ давно пре тога били утопљени у пристаништу, а пре тога све са њих скинуто. Дакле Јапанци су силне метке и скупоцено време употребили, да бију „мртвог човека". Осим тога траће много и време на бомбардовање вароши и појединих зграда. То је такође излишан посао, јер су Руси давно већ све склонили у сигурне просторије, где им јапанске кумбаре не могу шкодити. Јапанци нису могли часити ни часа, већ су одмах, чим су тај брежуљак заузели, требали да се налегну свом снагом да оборе тврђаве Сунгсушан, Ерлунгшан и Кикваншан, а не да лудо траће кумбаре и време на бомбардовање „мртвог човека" и вароши, а тиме даду Русима времена, да подигну нова утврђења и ровове око речених тврђава. Догод Јапанци те тврђаве не оборе, о паду града не може бити ни речи.

Има такођер још једна важна вест, да се Руси крећу на Кореју, а отута на југ. У самој Кореји пак Руси су већ доста снажни.

Новије, важније вести ово су:

Борба око Порт-Артура.

Лондонски петроградски дописник јавља, да је у Порт-Артуру разорена штација за телеграм без жица, те за то и не могу да стигну непосредно никакове вести из Порт-Артура.

Ко не усхте брата братом — реч је стара —
Туђина ће трпет' као свог господара.

Па Ти дична сени, калуђеру врли!
Што си хтео, тако да брат брата грли,
Што си целог века пламен жића свога
Сагоревао само ради дела тога,
Што си се одрицао и славе и власти,
Да са дела својих достанеш се части —
Дај, да Твога рода »нада и уздање«
Буде вазда »цвјетник«, вечито цветање
На темељу оном, који Ти углави
И на који име дично Своје стави,
Да узора Тебе скромности и мара
Навеки задржи сред својих недара!
— Нек нам увек блиста
Врху рада Твога Твоја слика чиста!
Ти, који си негда свештеника дигао
Просвећене да је у просвети стигао,
Да је био дика српског свештеника —
Дај, да омладина српских свештеника
Тебе дигне, свагда да јој будеш дика.

А ко дела давна рода свога свега
У свом срцу сабра и у књиге стави,
Заслужује сјајно да цео народ њега
Једним срцем слави.

Пред таковим радом погиње се глава,
Погнимо је и ми — Рајићу — нека Ти је слава!

Седми Конгрес Српских Земљорадничких Задруга, одржан 12. маја 1904. године у Топуском, изрекао је једнодушно ово:
СРБИНЕ, НЕ ИСПУШТАЈ ЗЕМЉЕ ИЗ ШАКА, јер је свака груда, свака бразда, сваки педаљ српске земље, свака изгубљена кућица, свако напуштено кућиште српско, што Срби лакомислено из шака испуштају и странцима продају — неизмерни народни губитак, сигурна и неизбежна народна пропаст, највеће српско народно издајство. (Тако, и само тако изгубили смо ми Срби многа српска села, српске општине, и читаве српске крајеве, где се сада други шире и размећу, а још за коју годину нити ће се знати нити спомињати да је тамо Срба

Борба у Манџурији.

Линијевићеве операције.

У Париз је стигла из Мукдена вест, да се Линијевић кренуо да тачно испита непријатељски положај и да се већ са свим приближио непријатељским предстражама. Са својим генерал штабом приближио се непријатељу већ на пушк мет. Линијевић је за своје пратиоце изабрао добровољце, који су у његовој војсци отпочели војну службу.

Руско продирање у Кореју.

У Лондон је стигла вест из Сеула од четвртка, да се по вестима из Северне Кореје спремају Руси да продиру на југ

Корејанска заступства.

Из Токија јављају, како је корејанска влада закључила, да опозове своје спољне заступнике и опуномоћенике, да та места укине, а заштиту својих спољних интереса да повери јапанским заступствима

Црноморска флота.

Петроградски извештач њујоршког „Хералда“ јавља, како је руско министарство за спољне послове изјавио, да под никојим условима неће руска црноморска флота отпловити у источну Азију. По руске интересе врло је важно, да она остане где је. Нема руске владе, која би прихватила, да црноморска флота отплови на источно азијско бојиште.

Одликован син Толстога.

Из Петрограда јављају, да је син грофа Лава Толстога, гр ф Андрија Толсти, који служи у Русији као добровољац, одликован Ђурђевским крстом, за указано јунаштво и храброст.

Српско народно позориште.

У четвртак, 2. децембра гледасмо: „Отело“, трагедија у 5 чинова. Написао В. Шекспир. Четири чина превео Г. Гершић, пети чин А. Хаџић. — Редитељ Спасић.

Многи су истраживали: Је ли имао Шекспир историјске подлоге за свог Црнца (Отела). И нашли су, да је било онаког заповедника на Кипру, али он није био Црнац него му је то било само име.

Све једно! Шекспир је у тој својој трагедији опевао љубомору, ту »проклетињу брака«, као нико донде и никад од тада. То је та аждаја, која постаје често и из ничега, »сама себе рађа, из саме себе се храни, из саме себе расте и развија се«.

И ако се узима да је Шекспир у Ромеу и Јулији најјаче опевао љубав, ипак је та љубав баш у »Отелу« опевана још силније. У Ромеу и Јулији је лепше опевано само цвркутање љубави, али у »Отелу« је као узгред испевана женска жубав са онаквом силом, као нигде.

Дездемона, нежна ћерка богатог и моћног патрицијa, заљубљује се у страховитог и већ доста старог Црнца. То је љубав која не гледа на брчиће. Она је никла у души, због душе. Његове патње, његово јунаштво, његово мушко држање, занеле су је и освојиле...

У његовој души јавља се проклетиња брака, љубомора. Он је на крају обневидио, дави је и кад се још миче, пробада је ножем.

У самртном часу отимају јој се из душе речи: — Умирем невина... Јагова Емилија ужаснута пада над њом и пита је: — Ко учини да од Бога нађе? А она умире са последњим ропцем, и последњим речима: Нико! Ја сама! Збогом!

Шекспирово дубоко познавање душе човечије, сила његове филозофије, јачина драмске радње, потресаће и забављаће човечанство док га траје.

»Отело« се морао скраћивати за позорницу. Ала нам је жао, што је овог вечера изостала 3. сцена 4. радње, кад Дездемона леже да спава и говори ону песму о врби. Ми смо прошлих година гледали и ту сцену на позорници, она је дакле удешена и за нашу позорницу и штета што је овог пута изостала. Јер је та кратка сцена велика и дубоко потреса. Баш зато, што се у њој ништа не догађа, али спрема на ону страхоту, која ће се догодити. Тамо је опевано оно, што нико други није онако опевао. Опеван је тежак ваздух, који наговештава буру...

Приказ је био, како само да кажемо, добар. Али смо га гледали на нашој позорници бољег. Шекспировим трагедијама, поклањана је увек и код нас нарочита пажња.

Ружић (»Отело«) држао се још увек добро и био је изазиван. Бакаловићка (Дездемона), баш је у Шекспировим улогама најбоља. Њена Офелија као и Дездемона, вреди. У IV. чину, где клечи и куне се на своју невиност, нашла је звуке, који су потресли. Лукићка је играла Емилију врло добро. И тамо, где је могла да се покаже (на крају V. чина) учинила је то у великој мери. — Васићевић (Јаго), морамо признати, није био скроз онакав, како смо очекивали од њега. III. акт, најтежи по њега, извео је мајсторски, (није претерао а постигао је ефект) али кад буде неколико пути давао ту тешку улогу, биће без сумње бољи јер је и овог вечера показао да је Јаго у добрим рукама. Само Јаго захтева дуге мучне штудије и за најбољег глумца.

Лукић је своју мању улогу (дужда од Млетака) истакао, колико се год могло, а споминњемо Стојановића, Марковића, Матејића, Стефановића и све остале, који су се трудили да допринесу успеху комада.

Зашто се отац Георгије поболео?

У петак, 25. новембра био је отац Георгије нерасположен, али здрав. Добио је позив, да дође у понедељак у Будимпешту. И говорио је у саборском одбору: Да журимо господо, јер ја у понедељак морам безусловно у Пешту. Ако не свршимо прорачун, изволте дати — индемнитет.

У суботу је већ био боље воље, али болестан, »катаралан«. И говорио је: Саборски одбор не треба да се разиђе док не сврши прорачун. Та то је најважнија ствар. Он због тог не може ни у Пешту.

И он је доиста јавио у Пешту, да не може доћи, јер је нешто болестан, а после, саборски одбор претреса прорачун, а то не може без њега.

Шта је било у ствари, може се растумачити из онога, што је отац Георгије говорио ноћу између петка и суботе, кад је добио брзојав из Бечa, да се министарство Тисино љуља

* * *

Аја, не виде они мене у Пешти, док прво ја не видим како ће се свршити. Та нисам ја зец, ни црни лук, да деру с мене по 7 кожа.

Прво је било дај, јер се ближе избори. После је било дај још, јер се здружила опозиција, па хоће заједнички да иде на изборе. Сад се и Андрашијева група издвојила из владине странке, избори ће бити још тежи, дакле дај још.

Па хајде да идем опет да дам, ал бар да знам, да ће остати Тиса. Али у овој политичкој бури падају владе као крушке с дрвета и док сам се окренуо, дошли нови људи.

Ако ја нисам давао у партијску касу владине странке, за време Банфијево, па нико. Али још пре избора оде Банфи, а данас сви опозициони листови износе, да је однео собом и партијску касу. Како је само могао то учинити? Та бар каса треба да је светиња. (Овде се отац Георгије сетио нечега и угризао се за језик.)

Кад је дошао Хедервари, дај опет. И под њим нису били избори, али кажу, оно је утрошено на подмићивање посланика. Дошао за њим Тиса: опет дај. Дај једанпут, па други пут, а сад хоће и трећи пут.

Никако! Него најбоље да се мало разболем, па видим како ће се свршити. Ако Тиса остане, не марим. Али да дам, па да падне, знам шта ме чека. Чим дође нова влада, морам се распитати како стојим и шта мисле о мени. Ал већ не треба ни да питам, чика Стева већ поручује: Нови министар-председник казао је у клубу: Зар је тај још патријарх? А нови министар просвете казао је: »Та тога не треба послати у манастир, него на робију.«

И онда дај, плаћај гладницима да рекну коју лепу реч о мени, и морам да сматрам за срећу, кад се снисходе, да приме од мене у партијску касу. Па добро давао сам и дајем... нећу ваљда ни ја све сам. Оно што сам стекао мало онако, не да сам поделио, него сам већ дао и пет пута онолико. Али све треба да има границе.

Не роди мени у Дању три-пут и пет пута на годину, него само један пут. Па кад само једаред годишње пуним своје магацине и кошеве не могу по неколико пути годишње пунити партијске касе владине странке.

Дакле да останем, да причекам, да видим шта бог да, па ћу после дати и ја.

И јавио је, да је болестан. А ако баш и није болестан може му се под овим приликама бар веровати да се поболео.

Српском Народу.

Тридесетог октобра ове године, изгорела нам је гимназијска зграда и све ствари у њој. Та велика штета, премашује снагу пљеваљских грађана и пљеваљске општине, јер баш љубав, која је од гимназије начинила понос овамошњег Српства, довела је општину у немогућност, да сама надокнади од једном све оно, што се годинама градило и набављало.

С тога су пљеваљски грађани, одредили нас, доле потписане, да се обратимо Српском Народу за помоћ, како бисмо још на пролеће могли приступити зидању нове зграде, јер сто и двадесет српских младића с наставницима, остало је да се мучи по тесним и неудобним кућама, остало је тако рећи на сокаку, док се не направи нова зграда. Од те зграде увелико зависи, не само плодни рад и благотворни утицај пљеваљске гимназије, који је без сумње сваком Србину добро познат, него од тога зависи и сам њен опстанак.

Кад се то зна, ми тврдо верујемо, да ће се Српски Народ достојно одазвати овој и нашој и српској потреби.

Вас, Г. Уредниче, молимо, не само да овај позив штампате, него и да се примите прикупљања прилога. Прилози и имена приложника, изнеће се у »Цариградском Гласнику« и у другим српским листовима. Писма — новац, треба слати **Спасоју Бајићу, трговцу. Pljevlja, Hercegovina**

Пљевља, 15. нов. 1904.

Благајник **Спасоје Бајић**, трговац.
Деловођа **Васа Стајић**, професор.
Василије Поповић, архимандрит.
Илија Лалевић, директор гимназије.
Ђено Ђенисијевић, трговац.
Лазар Шећеровић, трговац.
Перо Јанићијевић, трговац.
Миле Поповић, берберин.
Милан Грујичић, трговац.
Арсо Живковић, трговац.

Вести из места и са стране.

Позив на претплату. 1. децембра отварамо нову месечну претплату на „Заставу“. Цена је на месец дана 2 круне 40 пот. Уједно учтиво умољавамо наше пошт. претплатнике којима крајем новембра истиче претплата, да изволе исту за времена, за месец децембар обновити, како не би у шиљању листа до прекидања дошло.

Администрација „Заставе“.

Споменик Кости Таушановићу.

Одбор за споменик овом искреном родољубу, неустрашивом борцу и честитом Србину, Кости Таушановићу, који је и на делу показао какав треба да је Србин, шта се све може учинити, кад човек, осим лепе идеје и речи, има у себи духа и енергије, приређује 18. о. м. концерат у ту циљ. Таушановић је једнако искрено волео цело Српство, а и нама у овим крајевима, учинио је врло много: извео је идеју о стварању Српске Банке у Загребу, о организовању „Српских земљорадничких задруга“, показао нам пут и удесио т. зв. „шегртски покрет“. Страдао је на неправди врло много од силника, и то баш у својој отаџбини, којој је врло много учинио. Његовом појавом почиње нова ера у привреди и трговини у Србији, и много од онога, што је у томе данас боље, његова је творевина.

Српска Виша Девојачка Школа у Новом Саду.

У четвртак, 1. децембра о. г., навршило се равно 30 година, како је отворена ова школа. Овај значајан дан, прославили су наставници и ученице ове школе скромно, у тишини. Одржали су Благодарније у Св. Николајевској цркви, којом је приликом појао кор ученица. После тога, вратили су се сви у школу, где је у великој дворници одржана школска свечаност. Било је говора, певања и појања. Од пет професора, који су били на овој школи, кад је отворена, јесу и данас овде г. г. А. Варађанин и М. Симићева.

Тако је прослављена и њихова тридесетгодишњица. Ученице су их уз поздрав обдариле свежим цвећем. Тај дан после подне, одржана је свечана седница професорског збора, на којој је учињен помен тридесетгодишњи првих професора А. Варађанина и М. Симићеве и помен отварању ове школе. Тај дан није било предавања.

Помоћ руским борцима.

Руски клуб у Београду узео је на себе, да прикупи што више вунених чарапа за руске борце. За кратко време скупио је неколико хиљада пари чарапа, већином дарова нашег свештенства. Посавски намесник парох Арсеније Савић скупио је у народу сам преко 300 пари чарапа.

Покрадена поштанска кола.

На главном путу између Великог Комлуша и Велике Кикинде непознати зликовци напали су на поштанска кола. Секиром су разбили кочијашу главу, разбили поштанска кола и оданде украли неколико хиљада круна. Кочијаша је власт затекла још у животу у онесвешћеном стању. Полиција трага за разбојницима.

Читуља.

Прексиноћ је преминуо у Београду, после кратког боловања, др. Јефта Ристић, лекар и санитетски потпуковник у пензији. Покојник је дошао у Србију из Сремских Карловаца још за време српско-турских ратова, онда, кад је Србија баш највише и требала лекара. Као добар Србин и вредан лекар вршио је савесно свој позив и стекао признање. Бог да му душу прости!

Косо или усправно писмо?

Цела Европа је већ увела усправно писмо на захтев разних лекарских конгреса. У томе је највише допринео да се уведе, велики медицински научењак, професор анатомије у Бечу, Толд. Годинама је купио податке и изнео у небројеним расправама а показао и на костурима па и на живим примерима, све рђаве последице т. зв. косог писма, (као што пишу сви они, који су још пре двадесет година почели учити писање). Код таког писања се обично узери кичма на једну страну, једно је око обично већма удаљено од оног папира и таблице, на којој се пише, те на тај начин настаје разлика у даљини, у којој око може да тачно разазнаје предмете и слова. Ту постаје она разлика, што често чујемо: једно ми је око кратковидије од другог. А догађа се и то, да једно око, и ако је потпуно здраво, заборави гледати. Осим тога, дете обично на ону страну, на коју је накривљено, обеси и торбу с књигама и то само још више терети и терет потпомаже ту телесну погрешку (сколиозу). „Прса“ упадају, органи у њима се притискују, крвотоку се много смета (већ и самим дугим седењем у незгодним школским собама и скамијама). Сад се земаљска влада у Загребу бави том идејом, да поново (са естетичких разлога!) уведе — косо писмо, па се обратила на све власти и званија (чак и на трговаке коморе!) да изреку своје мнење — само нигде не чујемо мишљење здравственог одељења земаљске владе, ни педагошког збора.

Тврдица умр'о од глади.

Пре три године, неки сиромашак, просијак Евгеније Ламидо, доселио се у „малу улицу“ у Паризу и становао је на тавану једне куће. Пошто домар те куће већ неколико дана није видео, да тај сиромашак излази из своје собице, а врата су му била закључана, пријави ствар полицији. Полиција је обила врата и старца нађу скоро голог у хрпи прљавих рита. Једва је могао да дише. Друштво за спасавање метнуло га је на кола и одвело у болницу. Полиција хтеде саставити списак ствари у овој јадној собици. Кад су штапом превртали рите, нађу на неколико златника. Наставе тражење пажљивије и нађу пуно банака и хартија од вредности. Вредност нађеног новца и папира износи на 70 хиљада круна. Преслушали су просијака, који је умирао и он је изјавио да већ неколико дана није ништа окусио. Није имао ситна новца а жао га је било да мења дукате. Умр'о је од глади.

200 хиљада беспослених у Лондону.

Енглески листови јављају, да је ових дана одржат у Лондону у предграђу Сити велики збор, на коме се претресало питање како да се стане на пут сиромаштини, која долази отуд, што многи немају посла. Сад у Лондону има 200.000 радника без посла, без имања, без хлеба. На збору се није могло доћи ни до каква резултата. С тога су лондонске новине пуне разних чланака о тој незгодној ситуацији, којој се не може у мудром и богатом Лондону наћи излаза. Један италијански лист, пишући о тој ствари, примећује: Зар у таком богатом Лондону, у којем има више фабрика него у Риму цркава, не може да се нађе посла радницима?

Брзојави „Застави“.

Стигли 4. децембра.

Руско-јапански рат.

Мукден. Стигле су вести, да Јапанци оружају оне Кинезе, који стоје на мандурској граници са Круповим топовима. Последњих дана наоружали су их већ са 65 таких топова.

Чуангшан. Јапанци су повредили неутралност и посели кинеске железнице Тај поступак јапански изазвао је велико огорчење.

Лондон. Руси који су стигли из Порт Артура тврде, да нема изгледа да Јапанци заузму Порт-Артур. Јапанци су за последњих 30 дана изгубили три торпедњаче изгубили високо брдо, изгубили 12 000 људи, а нису заузели ни један од главних тврђавица. Последњих дана дошло је у Порт-Артуру три лађе са раном и ђебаном.

Политичко стање у Угарској

Будимпешта. Листови према свом становишту пишу о путу Тисину у Беч Док владини листови тврде, да Тиса већ има пуномоћ да разреши сабор, дотле опозициони листови истичу, да управе иде за то, да ту пуномоћ добије.

Политички положај.

Беч. Министар председник Тиса стигао јутрос у Беч, гроф Куен још синоћ. Министар председник био код краља у аудијенцији у 9 сати ујутру, где је реферисао о положају. Сабор ће имати у понедељак последњу седницу у овој години. Идућа седница биће 4. ил 5. јануара по новом, тада ће се распустити сабор и расписати нови избори. (Ал дал под Тисом? Пр ур. „Заст.“)

† Кригеров погреб.

Преторија. Кригеров погреб овде обављен свечано уз суделовање силног света.

Трговина.

НОВИ САД, 4. децембра 1904. године.

Пшеница прве каквоће 20 к. — п. до — к. — п.
Пшеница средња 19 к. 60 п. до 19 к. 80 п.
Пшеница лакша 19 к. 20 п. до 19 к. 40 пот.
Наполица — кр. — пот. до — кр. — пот.
Јечам 14 кр 20 пот. до 14 кр. 40 потура.
Зоб 14 кр. — пот. до — кр. — пот
Кукуруз у зрну ст. 15 кр. 40 п. до 15 кр. 60 п.
Кукуруз у зрну н. 14 кр. 40 п. до 14 кр. 60 пот.
Маст 128 кр. — пот. до — кр. — пот.
Сланина 128 кр. — пот. до — кр. — пот.
Сланина пађена 128 кр. — п. до — кр. — п.
Свињи угојени тешки 84 до 86 пот. } по килиграму
Свињи средњи . . 80 до 82 „
Свињи лаки . . . 72 до 76 „
живе мере.

Недељни ред позоришних представа.

У суботу, 4. (17.) децембра, први пут, „Ђула“. Слика из Шајкашког народног живота у два дела, написао Л. М.-д. „Моравка“ Слика из србијанског живота у 1 чину, написао М. Сретеновић.

У недељу, 5. (18) децембра: „Сађурица и шубара“ Позоришна игра у 4 чина, с певањем, написво Илија Округић Сремац. (Представа за народ с обаљеним ценама.)

У понедеоник, 6. (19.) децембра: „Стари бака и његов син хусар.“ Позоришна игра у 3 чина, написао Ј. Сигети, за српску позорницу прерадили Јован Ђорђевић и Л. Илић. (Представа за народ с обаљеним ценама.)

Потпуна замена за француски коњак

које се може свуда добити јесу марке старе реномирате фабричне

фирме

ГРОФА СТЕВАНА КЕГЛЕВИЋА НАСЛЕДНИЦИ

(Grof Keglevich István Utódia).

Централна писарна:

1206 1—6 Budafok (Promontor).

БРАЋА РАБШТЕРН

НОВИ САД 148 44—

ПЕЦИВО ШЉИВОВИЦЕ И КОМОВИЦЕ

Фабрика шесструке сирћетне есенције.

ЈАВНА ЗАХВАЛА.

Светозар и Мирко Косићи, ученици гимназије у Великој Кикинди, поклонили су литерарној дружини српских учитељских приправника „Натошевић“ у Сомбору леп број корисних књига. Иста дружина сматра за своју дужност, да се горенаведеним родољубивим приложницима и овим путем најтоплије захвали. — Хвала им и дај Боже други се угледали на њих!

У Сомбору 14. децембра 1904.

У име дружине „Натошевић“
Лука П. Шибул, ученик III. разреда, потпредседник.

ДОПИСНИЦЕ ЗА СВЕЧАРЕ

и за

НАСТУПАЈУЋЕ ПРАЗНИКЕ:

СВ. НИКОЛА, — БОЖИЋ — СВ ВАСИЛИЈЕ (Нова Година), — СВ. ЈОВАН.

Ове дописнице врло су укусно и фино израђене у 10 боја, а по правом типу српско-православном, те се најлепше препоручују за наступајуће благдане.

100 комада 7 круна.

Ко у напред новац пошаље, добиће дописнице поштом о нашем трошку.

Нови Сад, 1904. год.

С поштовањем
СРПСКА КЊИЖАРА И ШТАМПАРИЈА
1170 3—3 **Браће М. Поповића.**

Сомборски
Кравији зрео сир.

Част ми је известити п. н. гг. потрошаче и препродавце разних сирева, као и моје поштоване муштерије, да сам 3. децембра п. н. к. отпочео извозну и велику трговину

најбољег сомборског
кравијег зрелог сира

које ће да траје до будуће сезоне овчијег сира, марта 15-ог 1905.

Горепоменутог сира цена ће бити врло умерена и јефтина, а роба најбоља.

Учтиво умољавам за што веће цењене налоге, које ваља упутити на адресу: 1160 5—5

Dušan Daljcsev,
ZOMBOR, (Bacska.)

Цене сира шаљем бадава и франко.

НОМОЋНИК

који није старији од 20 година, који је вичан мушкој моди или струци кратке робе, може одма место добити. Србин имаде првенство. Оферти са фотографиом треба упутити на

KERTÉSZ MÓR
1205 1—1 у Нови Сад.

ПРОДАЈА
ВИНОГРАДА.

Трећег јануара 1905 по новом календару, **продаваће се у општинској кући у Каменици у 2 сата после подне десет јутара тако званог**

„ПИВАРСКОГ ВИНОГРАДА“

у каменичком атару, власништво Кристића, Таушановића, Красојевића и Михајловића, **код јабланова, недалеко од штифта, према граду Варадину, а у непосредном комшилуку винограда и виле адвоката дра Гезе Хорвата и пивара Винклера.**

Вадијум је 2500 круна.

Виноград је у добром стању. Земља је изврсна а положај је ванредно леп. 1204 1—2

Сувласници винограда.